

RADIKALSKI GLASNIK

ORGAN NARODNE RADIKALNE STRANKE.

Uredništvo in uprava v Ljubljani, Wolfova ul. 1/1. — Naročnina: celoletno Din 25, polletno Din 12, četrtletno Din 7.

Grehi vlade „zakona in pravice“

Sedanji režim je v marsičem podoben vladi srbskih naprednjakov v l. 1881—1883. Provocirani so bili atentati in nemiri, nakar so bili »krivci« pomorjeni v ječah, ali pa so bili postreljeni v masah, n. pr. na Kraljevici pri Zaječarju (1883). Uradništvo je bilo de-gradirano v nasilnike, radikalni poslanci so bili izgnani iz Beograda, svoboda tiska je bila odpravljena. Pod njihovo vlado je kralj Milan sklenil tajno pogodbo z Avstrijo in Srbija je postala popolnoma odvisna od avstrijske protislovanske politike. Srbiji je pretil razpad in le vztrajni in neizprosni borbi radikalov za državo in ustavo, za državljanske svoboščine in proti nasilju se je zahvaliti, da je narod obračunal z reakcijo Garašanina, ki je v samosilstvu prekašal samega kralja Milana.

Na podoben način — glej članek »Zgodovina se ponavlja!« — je nastala sedanja vlada g. Ljube Davidovića.

Da prevari nepoučeno javnost, je napovedala nova vlada takoj v začetku boj proti korupciji in je obljubila, da bo obelodanila imena korupcijonistov. Pri sestavljanju liste pa je našla v prvi vrsti imena svojih pristašev! (Najbrže se je ustavilo njeno delo pri subotiški aferi masti in slanine!)

Napovedala je izkaz časopisov, ki so bili subvencionirani iz dispozicijskega fonda, pa je obmolnila, ker je našla v prvi vrsti ime »Pravde«, svojega organa, in niti enega radikalnega lista! Pač pa je naklonila iz dispozicijskega fonda veliko vsoto vladnemu časopisu in tudi ljubljanskemu »Slovcu« pod pretvezo, da morejo ti listi poslati svoje poročevalce v Ženevo k zasedanju sveta Društva narodov. Radi lepšega in da ne bi izgledalo preveč korupcijonistično, je ponudilo državno podporo v svrhu poročanja iz Ženeve tudi nekemu nevtralnemu beograjskemu dnevniku.

Davidovićeve vlada je proglasila dobo »reda, zakona in pravice«, njeni člani pa preganjajo pristaše državotvornih strank, v Zagrebu teče kri udeležencev jugoslov. sokolskega zleta pod pokroviteljstvom Nj. Vel. kralja in v prisotnosti zastopnikov vlade in vojske. V Bosni, Dalmaciji, Južni Srbiji in drugod napadajo pristaši sedanje vlade narodne radikale, Srbe, sploh elemente, ki so za kralja in domovino. Tudi v Sloveniji se pozna pritisk na pristaše narodnega in državnega edinstva. Slučaj »Kmetijske družbe« je po-

glavje zase, ki priča o »redu, zakonu in pravici« sedanje vlade.

Vlada je izjavila, da hoče delati z narodno skupščino — to je bil tudi eden pogojev za njeno sestavo — pa je odgodila skupščinske seje, ker je brez političnega in delovnega programa in ker se boji kritike složne opozicije.

Vlada je govorila o svobodi tiska in zborovanja, notranji minister pa ukazuje aretacije opozicijskih žurnalistov, konfiskacije in ustavljanje opozicijskega časopisa. Tiskovna svoboda velja samo še za režimske, radičevske in komunistične liste! Sedanji vladi je napoti opozicijsko časopisje, ki odločno in moško žigosa njeno delovanje v smeri razvijanja plemenske mržnje, verske nestrpnosti in poostitve medsebojnih notr. odnošajev. Vlada proglašja spoštovanje zakona, istočasno pa dela proti ustavi! Govori o redu in miru, pa ne skrbi za varnost v Južni Srbiji niti v času kraljevega obiska! Govori o izboljšanju gospodarskih razmer, istočasno pa deluje proti blagostanju ljudstva! V škodo državne blagajne ni uveljavila niti carinske tarife!

Opozicijsko časopisje, ki ostro in brezobzirno kritizira to škodljivo delo in razkrinkuje pred javnostjo vladine namere, pa dobiva od notranjega ministra »blagohotne opomine«, naj ne kritizira, kar je potrebno kritike! To priporoča patriotičnemu časopisju človek, ki je nedavno z ministrskega sedeža obrekoval našo državo!

Notranji minister, ki se je iz častihlepija izneveril svoji stranki, preganja v imenu »reda zakona in pravice« nacionalno in celo radikalno časopisje. V prečanskih krajih se vršijo konfiskacije proti jasnim ustavnim predpisom na podlagi avstrijsko-madžarskih zakonov!

Vse to se godi v času, ko vodja največje vladne stranke desavuiru vlado ob vsaki priliki, ko žali kralja in javno govori proti državi in ustavi! To se godi v času, ko blokaško časopisje od Radičevega »Slobodnega Doma«, klerikalnih, komunističnih in drugih listov do »Hrvatske Zastave« in »Hrvatskega Lista« pljuje na narodno in državno edinstvo, na kralja, na vse patriotske Srbe, Hrvate in Slovence!

Imamo zakon o zaščiti države v boju proti komunizmu in ta zakon hoče Davidovićeve vlada zlorabiti proti patriotičnemu nacionalnemu časopisju, dočim spada pod ta za-

kon vodja največje vladne stranke, ki je v zvezi s komunistično internacionalo in ki pripravlja teren za sovjetsko revolucionarno balkansko federacijo!

Davidovićeve vlada je obljubila, da ne bo preganjala sposobnega in poštenega uradništva ter je izjavila, da bo zamenjala samo koruptne in nesposobne nameščence. Toda tudi v tem je prevarila narod. Dočim je radikalna vlada pustila na svojih mestih celo take uradnike, ki so ob zadnjih volitvah z uradnega položaja agitirali proti tedanji vladi, je Davidovićeve vlada na pritisk svojih strank izdelala s polno paro ukaze za odstranitev uradnikov, ki dišijo po prejšnjem režimu! Šli so celo tako daleč, da hočejo spremeniti uradniški zakon v prilog svojim strankarskim pristašem, katerim hočejo zasigurati stalnost, potem ko so vrgli na cesto pristaše drugih strank!

Tako stoje stvari v dobi, ko vlada režim »reda, zakona in pravice«. Demagoštvo, ki so ga uganjali sedanji vladinovi v opoziciji, so prenesli na državno upravo. Lahko je v opoziciji kričati in obrekovati. Za to ni treba imeti nobene sposobnosti in nobenih zmožnosti. Popolnoma drugače pa je biti v vladi, kjer je treba imeti sposobnosti in je treba znati vladati!

Sedanja vlada — zlasti naši klerikalci, katerih voditelji se skušajo vedno in vedno približati radikalnim prvakom — se je javno hvalila, kako bo izročila sodišču voditelje Narodne radikalne stranke radi korupcije. Njeni pristaši so že pripravljali veliko veselico zmagovalstva nad žrtvami, ki jih ni nikjer! Vlada se je »prevarila« in ne more dokazati svojih očitanih.

Kaj bodo storili sedanji vladinovi, ko se vrnejo na državno upravo zopet narodni radikali? Saj jim je dobro znano, da se bo to zgodilo prej, nego mislijo! Kaj bodo storili, ako jih radikali izročijo sodišču ne samo radi korupcije in nasilja, temveč v prvi vrsti tudi radi veleizdaje in zveze s sovražniki naše države? Ali bodo mogli zatajiti svoje grehe ob pričanju kralju in domovini zvestih milijonov Srbov, Hrvatov in Slovencev?

**Pristaši in somišljeniki,
zahtevajte v vseh javnih lokalih radikal-
sko časopisje!**

**Zahtevajte v vseh kavarnah in gostil-
nah »RADIKALSKI GLASNIK«**

Korošec in Spaho

Nar. poslanec dr. Uroš Desnica.

V galeriji osebnosti, ki so v dobrem ali v slabem smislu zavzemale vidnejše mesto v političnem življenju prvih let našega državnega življenja, bo pripadlo dr. Antonu Korošcu in dr. Mehmedu Spahi brezdvomno mesto, kjer bo zelo izrazito vidna igra svetlobe in teme.

Poleg bledega svetlikanja nacionalne zavesti sta prinesla ta dva politika v mučni proces amalgamacije troimenega in troverskega naroda temen osnovni ton verske ideje.

Ako bi hotel kritik te dve osebnosti analizirati samo z nacionalnega ali socialnega stališča, bi se znašel pred nerešljivo uganko, ki ostane nerazjasnjena vse dotlej, dokler se ne vzame verski moment kot ključ za umevanje njune politične psihologije.

V verskem osvetljenju dobila ta dva politika svojo popolno izrazitost, njuno stališče postaja razumljivo in njuno delovanje umljivo. Toda to osvetljenje dovoljuje obenem tudi točno ugotovitev mere njune udanosti skupni državi in dosledno tudi točno odreditev onega, kar more ta država od njih zahtevati in kaj more od njih upati.

Dr. Anton Korošec, zdrav in bister slovenski kmečki otrok, je dobil od svoje ožje domovine, polne zdravilišč in cerkva, tista dva značilna darova, s katerima Slovenija pošilja v življenje svoje otroke: krepko telo in že prirojeno katoliško ideologijo, toda ne one krščanske, široke, humane ideologije splošne ljubezni in spoštovanja, temveč ozko ideologijo župnijskega krščanstva, s katerim vaška cerkev zamenjuje molilnico, župnik pa Boga.

Politika, ki je za slovenskega duhovnika samo taktična stran vere, je prišla s svojimi zobmi tudi mladega Korošca in ga je zgodaj vrgla v dunajski parlament, kjer so bile vse razmere kakor nalašč za končno kristalizacijo njegove politične mentalitete.

Avstrija iz onega časa je dovolj znana. Katoliška, cezaristična, centralistična in nacionalno nemška država s svojimi pseudo-autonomijami in navidežno narodno in versko enakopravnostjo je bila kakor nalašč vstvarjena pozornica za slovenske politike. Pokrajinske avtonomije, ki so v diskretni meri maskirale krutost centralizma, so bile istočasno neškodljiva politična igrišča in pnevmatični ventili proti eventualni nacionalni strasti. V državnem katolicizmu so čutili močnega pokrovitelja svojih najintimnejših duševnih nagonov. Cezarizem po milosti božji, ta srečna kombinacija politične oportunitete in verske koristi, pa je postal za nje politično-verska dogma.

Z ozirom na te razmere nam je lahko razumljivo večstoletno, intimno in skoraj idilično zadovoljstvo slovenskega dela našega naroda z avstrijsko vladavino, njegovo izkušeno državno zvestobo, njegov monarhistični fetišizem, pomanjkanje vsakega resnega svobodoumnega pokreta v njegovi zgodovini, pomanjkanje vsakega poskusa emancipacije in zadovoljstvo z malimi, skromnimi nacionalnimi pridobitvami, s kako nižjo gimnazijo ali s kako višjo uradniško namestitvijo.

Avstrija je znala točno kotirati to slovensko duševno razpoloženje in se tako tolmači tudi dozdevni paradoks, da je sredi svetovne vojne, ki naj bi rešila tudi jugoslovanski problem, mogel postati slovenski torej jugoslovanski politik izpovednik cesarice Zite. Tako se more tolmačiti tudi pojav majniške deklaracije, v kateri postavlja dinastičnost slovenskih politikov v resolutivnem času svetovne vojne kot svoj najvišji ideal in kot maksimum

svojih nacionalnih zahtev zedinjenje vseh jugoslovenskih dežel v eno državno telo »pod žezlom habsburško-lorenske dinastije« — in to v času, ko so Srbi osvajali Kajmakčalan in so Čehi odgovorili cesarju Karlu: »Zu spät, Majestät!«

Nagla, nepričakovana in morda tudi nezaželjena presaditev iz avstrijskega sobnega ozračja v solnčno njivo svobodne narodne države ki ni več izključno katoliška, niti hierarhično-cezaristična, kjer ni več pokrajinskih avtonomij, ker so nam maske nepotrebne, kjer ni tujega naroda, pred katerim bi se bilo treba braniti, kjer ni državne cerkve, kateri bi bilo treba služiti, kjer izvira centralizem naravno iz narodnega edinstva, je morala vsaj začasno ovirati razvoj slovenske politične bilke in nam je dala dr. Korošca takega, kakršnega smo mogli spoznati v petih letih svobode.

Narodno edinstvo, ki si ga je on drugače predstavljal, je zanj slaba zamena za slovenski plemenski in partikularistični nacionalizem, ki je obsojen, da se utopi v tem edinstvu. Naravno je, da je zanj beograjski centralizem, ki nima katoliško-cezarističnega ukusa, bolj osovražen nego dunajski. Narodna skupščina, v kateri SLS ne razpolaga s kvalificirano večino, mu ne more biti ekvivalent za kranjski deželni zbor, kjer je ta stranka vladala. »Rex haereticus« Srbov, Hrvatov in Slovencev, ki se ne bo nikdar izpovedal slovenskim parlamentarcem, je zanj kralj samo iz začasne oportunitete in ne po moči dogme.

Zato se vršijo sedaj obupni napadi na centralizem, katerega so nekaj zelo imeli v čisljih, zato smatrajo ljubljansko univerzo za manjšo pridobitev kakor svoječasno celjsko nižjo gimnazijo, zato je ministromanje v državi SHS manjše vrednosti nego predsedstvo v kranjskem deželnem odboru, zato se oborožena obramba Slovencev pred koncentričnim nemško-italijanskim objemom ne smatra kot zadostna zamena za izgubljen naslov v cesarskem parlamentu in zato se z lahkim srcem pozablja pouk iz koroškega plebiscita.

Toda poleg vsega tega so Slovenci krepak, deloven in podjeten del našega naroda. Imajo mnogo vrlin in izrednih sposobnosti, njihova dežela je napredna, lepa in bogata ter se bodo tudi njihovi politiki — ko bodo še bolj obledeli spomini na minule nepovratljive čase in ko se dobrote skupnosti s Srbi in Hrvati ne bodo mogle več zakrivati pred ljudstvom — vrnili h konceptu enotnega naroda in bodo delali za skupno državo z enakim navdušenjem, kakor so nekaj delali za »vojvodino Kranjsko«.

Tedaj bi mogle tudi velike umske prednosti dr. Korošca najti svoje široko polje in on bi mogel postati za vso državo ono, kar je hotel postati samo za njen slovenski del.

Ako obrnemo to sliko z obrazom proti vzhodu, nam pokaže v nekoliko temnejši nijansi mesto dr. Korošca — dr. Mehmeda Spaho.

Kdor hoče opisati njega, mora najprej opisati psihologijo bosanskih mohamedancev, njihovo nacionalno zavest ali nezavest in njihov verski fanatizem, toda o tem se je pri nas že toliko pisalo, da ne ostane skoraj nič za ozki okvir časopisnega članka.

Pod pritiskom zgodovinskih razmer so spremenili svojo vero in pritajili svojo narodnost ter so prespali par stoletij v popolni duševni brezdelici. Ko so se sredi 19. stoletja prebudili, so se znašli v novem nepoznanem svetu

Nagla sprememba državnega gospodarja v Bosni je zbolela Srbe, ker je porušila njihov nacionalni san, muslimane pa samo zato, ker je nenadno prekinila dolgo fevdalno tradicijo in je ogrožala njihovo versko in gospodarsko nadmoč.

Toda Avstrija se je hitro orientirala. Mudilo se ji je, da si zasigura novo pridobitev pred srbskim iredentizmom ter ji ni bila nobena cena previsoka, da napravi iz drugih verskih skupin v Bosni sovražnike tega iredentizma. Za muslimane je bila ta cena v garanciji za kontinuiteto fevdalnih pravic in verskih predprav. Za to ceno je bila kupljena muslimanska mrznja napram srbskemu elementu v Bosni. Svetovna vojna, kateri je usoda namenila baš Sarajevo za vžigalno točko, je zasačila bosanske muslimane v takem duševnem razpoloženju napram Srbom, v kakršnem ni zasačila ne madžarskih honvedov in ne bavarskih landverov.

Ako se še pripomni, da se je v svetovni vojni borila Turčija kot avstrijska zaveznica, si je lahko predstavljati, s kakim veseljem so dočakali bosanski muslimani polom Avstrije in zmago Srbije in s kako iskrenostjo so pozdravili narodno zedinjenje.

Toda kljub tej temni in krvavi prošlosti je objela nova narodna država muslimane kot svoje enakopravne sinove, zasigurala jim je vse državljske pravice, dala jim je prilliko sodelovanja v upravi njihove dežele in vse države, povzdignila jih je — celo najbolj kompromitirane — na ministrske sedeže, in ko so zahtevali plačilo za svoj pristanek na novo državno ustavo, jim je »bona mente« tudi to ugodila. Muslimani so se nato svečano in javno odrekli partikularističnih in avtonomističnih aspiracij.

Vse to pa še ni bilo dovolj, da se izbriše staro sovraštvo do kristjanov. Kadarkoli se obrne situacija na levo, se muslimani oddaljijo od države in od one ustave, za katero so brez skrupula dali svoje plačane glasove.

Protisrbska antanta Radića in Korošca privlači z nostalgичno silo Spaha in njegove muslimane. Sklicujejo se na svojo hrvatsko zavest, ne iz ljubezni do hrvatstva, ki jim je ravno tako indiferentno kakor srbstvo, temveč zato, ker hočejo z markiranjem hrvatske plemenske pripadnosti označiti svoje stališče do države. Z brezprimerno moralno nezavednostjo se postavljajo proti ustavi, za katero so včeraj glasovali in zahtevajo avtonomijo, ki jim včeraj ni bila potrebna.

Najboljši predstavnik te muslimanske retroevolucije je dr. Mehmed Spaho.

Ako bi mogel bodoči zgodovinar našega zedinjenja odpustiti dr. Korošcu njegovo katoliško koncepcijo države, ker je dosledna in ker pozna gotove meje moralnega reda, bo težko tako milostljiv napram političnemu delu dr. Spaha, ker je njegovo delo brez doslednosti in iskrenosti in brez onih gotovih mej, za katerimi preneha evropska in se pričenja turška politika.

Naše naročnike,

katerim je potekla naročnina in še niso izpolnili svoje dolžnosti, vljudo prosimo, naj se blagovolijo poslužiti zadnjic priloženih poloznic.

Oni, ki so že izpolnili svojo dolžnost, pa naj oddajo položnice svojim znancom in prijateljem v svrhu naročila našega lista.

Naši somišljeniki naj se zavedajo, da pomagajo s podpiranjem lastnega lista širjenje Narodne radikalne stranke, in da krepijo naše gibanje.

Uprava »Radikalnega Glasnika«.

Zgodovina se ponavlja

Stranke »opozicijskega bloka«, ki so sedaj na vladi, so javno izjavile, da so ustanovile ta blok edino le iz sovraštva do Narodne radikalne stranke in z edinim smotrom, da odstranijo Pašičevo, oziroma radikalno vladno. Ta negativni smoter je bila edina skupna podlaga opozicijskemu bloku, kar dokazuje tudi popolna zmešanost sedanje vladine politike.

Način postanka sedanje Davidovičeve vlade in razvoj političnih dogodkov po njeni sestavi so podobni načinu in razvoju dogodkov pod vladno Piročanca in Miljutina Garašanina v Srbiji (1881—1883). Tedaj je nastala prislovica, da je slab porod že samoobsodba!

Po padcu vlade liberalca Jovana Ristića se je zgodilo nekaj v bistvu popolnoma podobnega. Ristićeva vlada je padla vsled devize mlade opozicije radikalov in mladokonservativcev: demokratična ustava in odprava korupcije in nasilja.

Zadnje skupščinske volitve so se vršile s parolo: za ali proti vidovdanski ustavi.

Narod je izrazil svoje zaupanje borcem za vidovdansko ustavo, ki so dobili:

Radikali	108 mandatov
demokrati	48
zemljoradniki	11
Velikosrb	1

Skupno... 168 od 312 mandatov poleg manjših skupin in posameznikov.

Po volitvah je g. Ljuba Davidović iz osebnega sovraštva do narodnih radikalov, katerih član je bil nekoč, sklenil zvezo z nasprotniki vidovdanske ustave in se je tako izneveril zaupanju svojih volilcev.

L. 1880 so radikali in naprednjaki zmagali v borbi proti stari reakcijski ustavi (od l. 1869) s parolo: za novo napredno in moderno ustavo. Tej paroli so ostali radikali zvesti in so se še nadalje borili proti nasilju in korupciji.

Ko pa so naprednjaki prišli v vladno, so sramotno zapustili svoj program in se udnjali knezu, poznejšemu kralju Milanu, pričeli so izvajati nasilje in korupcijo, kakoršne ne pozna nobena parlamentarna zgodovina.

Ko je g. Ljuba Davidović postal vodja opozicijskega bloka in pristaš revizije

ustave se je udnjal nositelju avstrijske ideje Radiću in ostalim ostankom avstrijske politike v naši kraljevini. G. Davidović se za ceno časti ni zavedel svojega greha niti tedaj, ko je Radić s svojo stranko vstopil v komunistično internacionalo, proti kateri je napravil zakon o zaščiti države najodličnejši Davidovićev tovariš Milorad Drašković, katerega je umoril član iste internacionale. Tudi bivši srbski naprednjaki niso zapustili kralja Milana niti tedaj, ko je hotel suspendirati male državljanske svoboščine iz ustave l. 1869 in se je pričela doba najhujšega nasilja in reakcije.

Naprednjaki so izgnali iz skupščine poslance in so ustanovili takozvane »sejme«, t. j. čuvanje javne varnosti, četo oboroženih konjenikov, ki so pod krinko čuvanja javne varnosti preganjali opozicijo. Na volitve so šli s parolo: svoboda tiska in govora v vladni pa so izvajali silno reakcijo in nasilstvo.

Takrat (17. oktobra 1882) je rekel Jovan Ristić: »Ni težko vznemiriti narod, toda težko je pomiriti ga brez žrtv. Ni težko sejati veter, toda treba je biti tudi pripravljen na žetev!«

Tudi sedaj je narod zelo vznemirjen. Radićevi ljudje hodijo okoli oboroženi, patrioti, zvesti narodnemu in državnemu edinstvu, niso varni življenja, kar dokazujejo žalostni dogodki v južnejših krajih. Radićevci se upirajo prisegi kralju in Radić sam hujska javno proti njemu.

Zgodovina se ponavlja...

To bodo predvsem in jasno dokazale prihodnje skupščinske volitve. Kakor so volitve l. 1883, neizprosno obsodile Garašanina in njegove naprednjake tako bodo neizprosno obsodile tudi bodoče volitve g. Ljuba Davidovića in njegove demokrate, Vojo Lazića in njegove zemljoradnike, kakor tudi vse druge, ki se ne zavedajo svojega političnega poslanstva.

Srbi, Hrvati in Slovenci, zedinjeni v enotni in močni kraljevini, patrioti in zavedni pristaši državnega in narodnega edinstva, ne bodo pozabili svoje najsvetjše državljanske dolžnosti, ki jo bodo izpolnili na poziv narodne, toda ogrožene domovine. Vse in vsem se more odpustiti, samo ne izdajici!

V zagati

Klerikalno časopisje skuša na vse načine prikriti težavni položaj vlade. »Slovenec«, ki ne more in ne sme poročati o popolnih neuspelih avtonomističnih politikah svojih štirih ministrov, piše o začasni vzpostavitvi pokrajinske uprave v Zagrebu na način, ki more vzbujati pri nepoučeni masi vsaj upanje na podobno spremembo tudi v Sloveniji, češ kakor hitro bomo uzadovoljili Radića, potem bomo tudi mi nastopili drugače, čeprav ve, da je klerikalna avtonomija za vse večne čase izključena v naši državi.

Ravno tako napačno poroča o Radićevih »uspehih«, dasiravno ve, da si bo Radić prej ali pozneje razbil glavo ob železni volji naše enotne države. Sedanje vladne stranke so v času svoje opozicije poslale Nj. Vel. kralju v Topolo pismo, v katerem pravijo: »Imamo dokaze, Veličanstvo, da je Radić odličen pristaš državnega in narodnega edinstva, samo zahteva, da se spremeni režim... In dalje: »Veličanstvo, omogočite g. Radiću povratek v domovino in prvo, kar bo Radić storil, ko pride v Zagreb, bo pozdravil Vaše Veličanstvo kot skupnega kralja Srbov, Hrvatov in Slovencev«. Kaj je storil Radić po svojem povratku, je znano. Davidović, Korošec in Spa-

rese, na drugi strani pa svojo oblast. Oni okopi, kjer so branili oblast, so bili resno zasedeni. V njih so bile najboljše čete in najboljše vojskovodje, druga fronta, ki naj bi branila narodne interese, pa je bila nezasedena. Pred nekaj meseci ali tedni so gospodje v vladni in njihovi prijatelji trdili, da je v naši državi mnogo protidržavnih elementov. Pred izvestnim časom so bili šteti med te protidržavne elemente gospodje, ki danes sodelujejo, ali se vsaj zdi, da sodelujejo z vladno g. Nikole Pašića. (Glas iz centra: Poslušali smo vaše nasvete in vi ste pri tem sodelovali.) Prosim, naj mi ne zamerijo gospodje, ki so bili šteti med protidržavne elemente, ker jih bom sedaj imenoma navedel. To so bili Spaho, Korošec in Radić. In kaj smo videli pri teh volitvah? Tem, ki so tako kvalificirani, se je pustilo svobodno delovanje. (Glas iz centra: Saj ste jih vi tako kvalificirali!) Ne dvomim, da delajo pri vstvarjanju avtonomij, pri vstvarjanju federalistične ureditve naše države, da delajo pri vstvaritvi republikanskih načel. In fronta, ki naj bi branila državo, je popustila...

Tako je govoril g. Davidović lani javno v skupščini proti radikalom, ki niso sprejeli Radićevih pogojev! In danes? Danes je v družbi z Radićem in blokaši ter mora za ceno časti proti svoji volji delati to, kar je lani javno obsojal! Izpolnjevati mora Radićeve pogoje, ker je odvisna njegova vlada od števila radićevskih glasov. Klerikalci se sicer preprečijo njihovo avtonomijo, ker se jih ne boji in ker so oni zadovoljni z ministrskimi sedeži, toda Radića mora ubogati, ker mu je več za čast predsednika vlade, nego za velike narodne in državne interese. Kako se bo rešil iz te situacije, je njegova stvar. Stvar patriotov pa je, da obvarujejo narod in državo pred nadaljnimi eksperimenti na račun našega obstoja.

Politika SLS

Iz zanesljivih krogov SLS smo zvedeli sledeče zanimivosti, ki jih priobčujemo brez komentarja:

Ko je Radićev odposlanec sporočil min. predsedniku g. Davidoviću kategorično zahtevo, da mora izpolniti v gotovem roku vsa Radićeva pričakovanja od nove vlade — med drugim protustavno vzpostavitev pokrajinske uprave, takojšnjo odpravo občinskih komisarijev, da ne bo treba njegovim kmetom prisegati kralju itd. — se je dr. Korošec, ki vodi dvojno politiko, zelo razsrdil in je odločno nasprotoval ugoditvi Radićevih zahtev, češ, če je za Slovenijo nemogoče, da bi dobila avtonomijo v njegovem smislu, potem tudi ni mogoče, da bi vlada izpolnila Radićeve zahteve glede Hrvatske. G. Davidović, dosleden svojim častihlepni smotrom, pa je brez ovinkov izjavil, da zelo obžaluje, toda ne more ugoditi njegovim upravičenim željam, ker klerikalci ne morejo nadomestiti števila radićevskih glasov, brez katerih on ne more vladati! Vzlic temu pa so klerikalci še vedno v vladni in pomagajo Radiću pri njegovih podjetjih za »neodvisnost Hrvatske«, dočim so se morali odreči svoji slovenski avtonomiji. Poročila o dr. Koroščevem »sondiranju terena« pri radikalih za bodočo parlamentarno, oziroma vladno kombinacijo so resnična.

Vlada v krizi

(Poročilo »Rad. Glasniku«.)

Beograd, 3. septembra. Nadaljni obstoj Davidovičeve vlade je neposredno odvisen od ostavke vojnega ministra generala Hadžića, ne glede na načelna nasprotstva med zunanjim ministrom dr. Voj. Marinkovićem in največjo vladno stranko ter ne glede na protustaven režim. Ostavka vlade se more zavleči, toda faktično je vlada že v krizi.

Pričakujejo se važni politični dogodki.

Beograd, 3. septembra. Narodna radikalna stranka je stopila v odločilno ofenzivo proti sedanjemu režimu separatističnih in boljševiško-protinarnodnih tendenc. V vodstvu stranke in med člani vlada popolno soglasje.

Radikali in naša država

Ob priliki debate o vladini deklaraciji v narodni skupščini je govoril tudi radikalni poslanec g. Aleksander Dodić, ki je rekel med drugim:

V deklaraciji je samo to dobro, da bo vlada vodila tako zunanjo politiko, kakor jo je vodila radikalna stranka. Točno se vidi, da blok pripravlja teren za revizijo ustave. Medtem ko smo se mi Srbi v Šumadiji borili, da vstvarimo državo Srbov, Hrvatov in Slovencev, je vodil Radić politiko za Veliko Hrvatsko. Zato se mi sedaj borimo tu. Mesto da bi se Radić z nami dogovoril, hodi po Dunaju, išče zvez z Bolgari in s separatisti v Makedoniji. Jasno je, da pripravlja vlada revizijo ustave. Mislim, da to ni znano vsem članom vlade. G. Davidović je to obljubil in na tem je ustanovljen blok. Ko je lani radikalna stranka poslala delegate v Zagreb, da tam napišejo vse, kar želijo bratje Hrvati, je rekel g. Davidović: ne moremo dopustiti, da bi Pašić vladal na škodo ustave in da je ustava nedotakljiva, ker je tudi njegov sin umrl za to državo.

Kar se tiče Spahe, agitira on v mošaji, Korošec pa agitira s svojimi duhovniki. Po-

novno smo izjavili, da skupščina ne more delati, ker je več poslancev izvoljenih na temelju vidovdanske ustave in manj poslancev na programu Radića, Spahe in Korošca. Ker so poslanci spremenili smer politike, je treba iti pred ljudstvo, da ljudstvo pooblasti Davidovića za tako politiko.

Vlada govori o zakonu o korupciji. Vlada se hoče ponašati z onim, kar smo mi prvi pričeli, ker se radikali prvi pričeli preganjati korupcijo. Mislim, da bodo morali iti mnogi člani današnje vlade pred sodišče.

Mi poslanci iz Srbije se smatramo za poslance kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev, toda tu so tudi ljudje, ki se smatrajo samo za poslance svojih pokrajin in ti so Radić, Korošec in Spahe.

Mi nočemo Velike Srbije. Mislim, da moramo biti to, kar smo, kraljevina Srbov, Hrvatov in Slovencev. Mi Šumadinci, ki smo se največ borili, nimamo za ustanovitvijo te države nikjer več pravic nego jih imajo Hrvati in Slovenci. Zato prosim in rotim brate Hrvate, naj ostane naše zedinjenje tako, kakršno je!

Iz notranje politike

Pašić pri kralju. Vladni krogi se silno vznemirjajo vsled slučajnega sestanka med Nj. Vel. kraljem in g. Pašićem. Sestanek se je vršil na ulškem kolodvoru. Ko je kralj opazil g. Pašića, ga je takoj povabil v dvorni voz in se z njim razgovarjal. Temu razgovoru pripisujejo politični krogi važen značaj.

Predsednik narodne skupščine g. Ljuba Jovanović je imel v Splitu na sestanku zastopnikov radikalnih organizacij daljši govor o političnem položaju. Izjavil je, da noben političen dogodek ne more vplivati kvarno na slogo in edinstvenost Narodne radikalne stranke, v kateri vlada načelno soglasje v vseh državopolitičnih vprašanjih. G. Jovanović se vrača preko Zagreba v Beograd.

Demokrati za časten izhod. Iz vladnih krogov se doznava, da je med Davidovičevimi demokrati zavladala neke vrste politična panika, ker so uvideli, da so jih blokaški zavezniki prevarili. Radić komandira na Hrvatskem, Spahe v Bosni, Korošec v Sloveniji, Nastas Petrović pa vodi v Južni Srbiji svojo osebno politiko, ki jo hoče razširiti tudi v ostali Srbiji. Zato prevladuje pri njih mnenje, da je treba pravočasno poiskati časten izhod iz blokaške vlade. — »Beograjske Novosti« trdijo, da je vlada faktično že v krizi zaradi nepremostljivih težkoč, ki jih povzročajo medsebojni strankarski odnosi in interesi.

Čudna enakopravnost. Medtem ko vlada prepoveduje ostro toda objektivno kritiko časopisa, ko prepoveduje v Beogradu shode srbske nacionalne omladine, pišejo listi sedanjih vladnih strank odkrito proti interesom države, proti kralju in nacionalni slogi, prodajajo v Zagrebu Radićeve razglednice z zemljovidom hrvatske republike, napadajo hrvatski nacionalni omladinici udeležnike jugoslovenskega Sokola! Vse v imenu enakopravnosti, narodne sloge, reda, zakona in pravice...

Radićeva kontrola. Na seji HRSS se je sklenilo, da mora biti v Beogradu vedno vsaj en radićev, ki mora nadzorovati delo vlade in poročati o vseh ukrepih Radiću v Zagreb.

Z glavo ob zid. V nedeljo je sklical Radić zopet plenarno sejo svoje stranke, na kateri je govoril proti vladnemu stališču glede razorožit-

Vlada, Nemci in klerikalci. Nemški poslanci so postali zelo objestni in nočejo več verovati obljubam Davidovičeve vlade. Kot prvi pogoj za nadaljno podpiranje vlade zahtevajo dovolitev Kulturbunda, kar jim bo morala vlada poleg drugih koncesij dovoliti, ako ne pride prej do spremembe. Dr. Korošec bo podpiral nemške želje, kar se tiče Vojvodine, glede Slovenije pa ima baje pomisleke...

Čiščenje. Kakor poročajo vladni in vladni naklonjeni listi, pripravlja vlada obširen ukaz o odpustitvi orožnikov in policajev zlasti na Hrvatskem in v Južni Srbiji. Vlada hoče torej odpustiti tudi one stražnike, ki niso njeni podrepaniki. Da olepša svoj posel, pravi, da bodo odstavljani samo nesposobni in korumpirani! Globoko pada gospodin Nastas...

Avstro-madžarska uprava na Hrvatskem. Vsi veliki župani na Hrvatskem so prejeli naredbo o odpravi oblasti in o vzpostavitvi bivše avstro-madžarske uprave. Županijske in kotarske oblasti so pričele 28. m. m. zopet funkcionirati. Vsi akti se morajo vrniti na stara upravna mesta, oziroma na pokrajinsko upravo. Menjajo se štambilje in se naročajo nove. Kako dolgo?

Nova klerikalna stranka? Po poročilih iz Djakovice je stopil dr. Korošec v zvezo z voditelji katoliških Arnavtov, katere namerava pregovoriti za ustanovitev posebne arnavtske klerikalne stranke. Kaj ko bi dr. Korošec skušal poklerikaliti tudi kačake?

Da se ne pozabi

Propadanje radikalov. Z ozirom na tozadevno »Slovenčev« vest, nam poročajo iz Brčke v Bosni: Brčka, ena dosedaj najmočnejših radikalnih trdnjav, je enoglasno sklenila, da prestopi z vsem živim in mrtvim inventarjem v klerikalno stranko, ki je obljubila, da spremeni svoj program v smislu narodnega radikalizma. Svojo obljubo je podprla z izjavo, da so se tjeni ministri že odpravili avtonomiji in vmešavanju vere v politiko, Brčki sledi v kratkem vsa Bosna ponosna!

Kjer laž kosi, tam ne večerja. »Slovenec« je s pompoznimi naslovi naznanjal popolno spremembo naše zunanje politike in proslavljal novega zunanjega ministra kot balkanskega Herriota in Macdonalda v smislu od začetka do konca nove orijentacije v zunanji politiki. Ne glede na primerjanje, ki ne drži v nobenem slučaju, pa se je »Slovenec« temeljito zmotil, kakor je njegova navada. Ob priliki sestanka državnikov Male antante v Ljubljani je sprejel zun. minister dr. Voj. Marinković tudi »Slovenčevega« urednika, kateremu je dobesedno izjavil: »Že v svoji prvi izjavi sem rekel, da se vse glavne linije naše zunanje politike ne morejo spreminiti...« S priobčitvijo te izjave ministra dr. Marinkovića se je »Slovenec« sam udaril po zobeh, obenem pa je moral priznati, da se zunanja politika naše kraljevine kljub vsem poskusnim vladam ne more voditi drugače kakor edino le v duhu in v smislu tradicij Narodne radikalne stranke.

Socijalni vestnik

Stanovanjski zakon. Vladni listi vedo povedati, da namerava ministrstvo za socijalno politiko podaljšati stanovanjski zakon in da se bo vprašanje najemnine uredilo v zadovoljstvo hišnega poselnika in najemnika. Kako se bo to doseglo, pa vlada previdno molči!

Inozemski delavci. Ministrstvo za socijalno politiko je podaljšalo rok za vlaganje prošenj v zadevi nadaljnega zaposlenja inozemskih delavcev še za en mesec, t. j. do 23. t. m. Proti delodajalcem, ki ne bi v tem roku vložili predpisanih prošenj, bo Inspektorat dela postopal kazensko v smislu § 123 zakona o zaščiti delavcev.

Opozorilo brezposelnim. Državna borza dela v Ljubljani naznanja brezposelnim moškim in ženskam brez razlike dela, da se osebno ali pisмено prikažejo pri njej s pravnimi navedbami.

Izseljevanje iz kraljevine SHS v mesecu juniju. Meseca junija t. l. se je izselilo iz naše kraljevine 1185 oseb, od teh 787 moških in 398 žensk. Izselilo se je: iz Vojvodine 559 oseb; iz Hrvatske in Slavonije 300, iz Dalmacije 225, iz Srbije 60 iz Slovenije 29 (19 moških in 10 žensk); iz Črne gore 7, iz Bosne in Hercegovine 5 oseb. Kvalificiranih delavcev je bilo 19, nekvalificiranih 201, poljedelcev 604, prostega poklica 25, dece in starčkov 336. Izselilo se je: v Brazilijo 401, v Kanado 308, v Argentino 250, v Avstralijo 95, v Združene države 86, v ostale kraje Amerike 23, v Novo Zelandijo 14, v Chile 7, v južno Afriko 1 oseba. Poleg tega je v istem času z našega ozemlja odpotovalo v prekmorske kraje 249 tujih podaničkov, med temi 116 Poljakov, 98 Američanov (Združene države), 23 Rusov, 3 Kanadčani, 3 Čehoslovaki, 2 Čilenci, 1 Madžar, 1 Grk, 1 Anglaž in 1 Nemec.

Pokret Narodne radikalne stranke Slovinci, v NRS!

V beograjskih političnih krogih se zadnje dni mnogo govori, da bo sedanja vlada kmalu doživela poraz in da je na vidiku samoradikalna vlada.

Slovence, zlasti one v naprednih vrstah, opozarjamo na to možnost in jim svetujemo, da se koncentrirajo v Narodni radikalni stranki, da se bo moglo kaj doseči za Slovenijo v gospodarskem oziru.

Prejšnja radikalna vlada je rada šla na roko Slovincem v nadi, da se ji pridruži izvesten del slovenskih volilcev. Zavedni slovenski patrioti imajo vedno prost vstop v Narodno radikalno stranko, brez katere se ne bo vladalo še najmanj 50 let.

Napredni Slovenci, vsi v NRS!

NRS na Jesenicah.

»Intro« je samo načelo vprašanje napredovanja rad. stranke v Sloveniji ter konstatirala, da je NRS na Jesenicah napredovala za 12 jednost in je dobila pri obč. volitvah 43 glasov in 1 zastopnika v obč. svetu. To sicer ni veliko, vendar moramo to dejstvo za beležiti kot razveseljav pojav, ker je radikalna stranka nastopila samostojno pri obč. volitvah. Predvsem je treba upoštevati tudi okoliščino, da je na vladi NRS nasprotni režim. Ker je uspelo g. ministru dr. Župančiču poravnati vse lokalne diference, bo v bodoče NRS rastla in šla pričakujoč pri prihodnjih volitvah krono uspeha. Radikalna stranka iz Slovenije nikdar več ne zgine, to naj si dobro zapomnijo nasprotniki NRS.

Radikalna stranka v radovliškem okraju.

Zanimivo je, da je ravno v krajih okrog Triglava, ki so najbolj oddaljeni od središča naše države, NRS najbolj razširjena v vsej Sloveniji. Radovliški okraj šteje sledeče krajevne organizacije: Jesenice, Koroška Bela, Lesce, Mojstrana, Kranjska gora, Bled, Boh. Bistrica, Srednja vas, Ljubno pri Podnartu. Na Jesenicah, Kranjski gori imajo radikali svoje obč. zastopnike, v Mojstrani pa celo župana, vrlega domorodca Klančnika. Naj si ostali okrajni odbori v Sloveniji vzamejo za vzgled politične agilnosti in vztrajnosti radovliški okraj. Naprej po začrtani poti do zmage!

— **Drugi poslanec Grafenauer**, voditelj radikalnih disidentov v Sloveniji se je s svojo skupino pridružil Okrožnemu odboru NRS za ljubljansko okrožje.

— **Redna seja mestnega odbora NRS v Ljubljani** je v torek 9. septembra v strankini pisarni, Wolfova ulica št. 1-1.

Učiteljske pokojnine in Državni svet

Ze dolgo časa čaka veliko število učiteljev konec spora z Glavno kontrolo povodom reguliranja svojih pokojnin. Zadeva pa je zelo jasna: Po uradniškem zakonu mora uradnik odslužiti 35 let v državni službi, da si pridobi pravico polne pokojnine. To pravilo velja za vse upravne uradnike, toda ne za učitelje, prosvetne aktivne delavce in železničarje. Na podlagi posebnih zakonov je tem skrajšan minimum državne službe. Jasno je povdareno, da pridobijo učitelji po 32 letih

Organizacija NRS v Ljubljani.

Poljanski okraj: Redne pododborove seje se vršijo vsak drugi petek v pisarni Mestnega odbora ob 20. uri.

Št. Jakobski okraj: Redne pododborove seje se vršijo vsak petek ob 20. uri pri »Lazarju«.

Krakovsko-trnovski okraj: Redne pododborove seje se vršijo vsak prvi in tretji četrtek v mesecu ob 20. uri.

Spodnja Šiška: Redne pododborove seje se vršijo vsak drugi petek ob 20. uri pri »Valjavcu«.

— **Tajništvo NRS v Trbovljah** posluje vsako soboto od 18. do 20. ure v društveni sobi gostilne Volkar na Vodah. — Kdor ima kako željo, prošnjo ali pritožbo, naj se oglasi v tajništvo. Tukaj se lahko vplača članarina in naročnina na radikalne liste in se sprejema priglasi nanovo vstopivših. — **Opozarjamo vse člane, da točno vplačujejo naročnino za »Radikalni Glasnik«.** Kdor nima položnice, jo dobi v tajništvu, a le v zgoraj navedenem času.

Opozorilo.

Mestni odbor NRS v Ljubljani je zaznal, da bi se mnogi radi prijavili v Narodno radikalno stranko, pa ne poznajo funkcionarjev mestnih pododborov, pri katerih bi dobili prijavo izjavo.

Vsem tem prijateljem naznanja mestni odbor NRS, da lahko naznanijo svoj pristop v strankini pisarni, Wolfova ulica 1-1. Pisarna potem odda vsako pristopno izjavo dotičnemu mestnemu pododboru, ki izstavi brezplačno člansko izkaznico.

Osramočeni nasprotniki.

»Odklek« (Zagreb): Še v soboto 26. julija je g. Ljuba Davidović trdno mislil, da bo pregovoril g. Ljubo Jovanovića za sestavo koalicijske vlade brez demokratov ali homogene, ki bi bila igrača v rokah opozicijskega bloka, kakor je danes g. Davidović lutka v rokah Radića, Spahe in Korošca. G. Ljuba Davidović je bil pod sugestijo velečastitega g. Korošca trdno prepričan, da bo s povzdignjenjem osebnih ambicij in nizkega častihlepija speljal na tenak led g. Ljubo Jovanovića, da se tako pokoplje stara in preizkušena disciplina NRS in da razcepilo stalne in strnjene vrste relativno najmočnejše in državniško najbolj izsojane stranke. Z druge strani pa je mislil, da mu bo uspelo osramočiti pred ljudstvom NRS kot stranko, ki žrtvuje radi oblasti vse in tudi svojega načelnika, ki je stranko vstvaril, jo izšolal ter jo napravil veliko in močno in ki ima levil delež pri osvoboditvi in ujedinjenju našega naroda. NRS je v svojo štiridesetletno izkušnjo spoznala namere teh malih intrigantov in je zopet dokazala svojo višino. Ljuba Jovanović je z gesto, dostojno ugleda in veličine, ki ju živi v stranki kot njen drugi šef, pokazal, da mu ne gre ne za čast in ne za vlado, temveč za domovino in za enotnost njegove stranke, za katero je trpel in delal. Izjavil je odkrito, da ni nikdar hotel ničesar podvzeti brez vednosti strankinega načelnika in brez odobritve njenega vodstva. On ne more biti odgovoren za plitve napade opozicijskega časopisa, ki ne more raziskovati v njem dolžnosti predsednika narodne skupščine od dolžnosti podpredsednika NRS.

Zapiski

Zrno resnice

je našel od sovraštva do skupne države s Srbi in Hrvatji zaslepljeni »Slovenec«, ki piše:

»Življenje in razvoj gresta svojo pot, naravn zakoni so neizprosnejši nego trma slabotnih ljudi in nobene »zgodovinske« dogme ne držijo nikjer če se jim zoperstavi elementarno koprnenje živega ljudstva po svobodi, politični samostojnosti in demokraciji!«

Tako je, le škoda, da gospodje okoli »Slovenca« še vedno skrivajo resnico pred »vernim slovenskim ljudstvom«, katerega so opeharili za obljubljeno avtonomijo!

Nova doba — nov denar!

Odkar so štirje klerikalni ministri v vladi, kamor so prišli na izrečno zahtevo republikanskega kralja Stepana Radića I. — in odkar se je pomnožilo število gospodov okoli »Slovenca« z načelnim prvoboriteljem in zastavonošo Krezovega pacifizma, piše »Slovenec« neprestano o novih razdobjih, o novi dobi, o novem času, o novih vidikih itd., kar bi moglo tega ali onega »Slovenčevega« bralca premotiti, češ glejte, sedaj bo pa vse na glavo postavljeno! Komur pa je znano, da je najnovejši »Slovenčev« uvodničar še nedavno pisal ravno nasprotno in da je pobijal klerikalce na žive in mrtve, ta se prav nič ne čudi inavguraciji novih razdobjih v »Slovenčevih« kolonah. V našem ljudstvu kroži resnična prislovica: Okoli zlatega teleta svet na sapo pleše! Ta prislovica je priljubljena zlasti našim pacifistom in najnovejšim klerikalnim dervišom...

Intrige.

Ponovno smo že opozorili na intrige naših nasprotnikov, ki bi radi doživeli, da bi se naša velika radikalna stranka na ta ali oni način razjedila. Sedaj jih zlasti boli, da je zadnji zbor glavnega odbora NRS odločno in jasno prekrizal vse njihove račune, zato skušajo intrigrati z raznimi poročili o Jovanovićeve tezi, o starem levu itd. Obžalujemo, da se je temu intrigantstvu pridružil tudi list, ki nima nobenega razloga, da bi upravičil svoje premišljene ali nepremišljene intrige proti enotnosti Narodne radikalne stranke!

Intrigantska vlada.

Ponovno smo že ugotovili vir, iz katerega zajema resnicoljubni »Slovenec« nesramne napade na radikalno stranko in na njene prvake. Ta vir so beograjske »Novosti«, osebno glasilce ponesrečnega diplomata in salonskega kmečkega poslanca g. Joce Jovanovića, takozvanega Pižona, ki se je zaklel, da bo vodil do smrti ostudno gorjo proti radikalom, ker so še pravočasno spregledali njegovo igro.

Tako je posnel »Slovenec« po tem listu vest, da deluje g. dr. Lazar Marković na to, da bi se fabricirali novi akti o znani volunski aferi Androlčine. In kaj je resnica?

G. dr. Lazar Marković je bil zares na sodnji toda na njen poziv, ter je v prisotnosti policijskega uradnika in nekega novinarja obiskal v ječi urednika »Balkana« g. Sv. Savića v njegovi zaveži.

Pa je res trdna in močna sedanja vlada, katere organi zasledujejo celo privatna pona radikalov v strahu, da ji za hrbtom ne izpodmaknejo tla! O resnicoljubnosti krščanskega »Slovenca« pa ni vredno izgubljati besed!

Živahen promet...

s salonskimi vozovi je otvoril na naših železnicah novi klerikalni minister, profesor Sušnik. S pozdravnega potovanja v Ljubljano se je vrnil v Beograd na črno kavo, potem se je vozil »nadzorovat« progo do Osijeka, sedaj pa se je peljal pogledat morje na Sušak... Pred svojim zadnjim potovanjem je podpisal pravilnik o uporabi salonskih vozov za klerikalne ministre. Po sodbi strokovnjakov je ta pravilnik velikega pomena za naš promet, ker izključuje zarjavelost koles pri salonskih vozovih...

»Novi Pravdi«

ne bomo odgovarjali na njene napade, ki jih kopčič v slepi strasti na naše voditelje in prvake, odkar je začela proslavljati kralja »Stare pravde«. Odgovor pride v pravem času. — »N. P.« in drugi nasprotniki naj bodo prepričani, da »nigde nije plot kobasica« opletena.

Našim članom.

Kdor ima kakšno željo, pritožbo itd. v javnem interesu, naj jo blagovoli sporočiti uredništvu »Radikalnega Glasnika«, Ljubljana, Wolfova ulica 1-1. Uredništvo bo vse tozadevne dopise, kolikor niso za priobčitev, izročilo na merodajnem mestu v nadaljnje poslovanje.

Tedenske vesti

— **Svečanosti v Peči.** 28. avgusta se je v Peči slovesno obnovila srbska patrijarhija. Za patrijarha v tretjič obnovljene patrijarhije je bil ustoličen patrijarh Dimitrije, ki je ob tej priliki izdal pravoslavju lepo poslanico. Nj. Vel. kralj je med svečanim cerkvenim opravilom prebral in izročil patrijarhu tozadevni ukaz. Popoldne je bila v Peči splošna narodna slavnost.

— **Nj. Vel. kralj in kraljica** sta obiskala po svečanosti v Peči Dečane, kjer sta prižgala sveče, o katerih pripoveduje tradicija, da jih je zapustila carica Milica z nalogom, da jih prižge osvoboditelj Kosovega polja. Kraljevska dvojica je obiskala tudi Prizren in Skopje.

— **Kralj za družine narodnih mučnikov.** Nj. Vel. kralj Aleksander je daroval za družine surluških mučnikov 50.000 dinarjev.

— **Kraljev dar bokeljski mornarici.** V nedeljo, 7. t. m. bo izročil poseben odposlanec bokeljski mornarici zastavo, ki jo je daroval Nj. Vel. kralj Aleksander.

— **Deputacija obmejnih županov notranjskih občin** je sporočila zun. ministru dr. Marinkoviću razne želje našega obmejnega prebivalstva. Minister je obljubil svojo pomoč. Koliko je vredna njegova obljuba, bomo videli iz rezultata pogajanj z italijansko vlado.

— **Osebnost v. Dr. Niko Županič** odpušča ta teden v Bosno in Dalmacijo.

— **Za velikega župana** v Sarajevu je imenovan dr. V. Baltić, dosedanj veliki župan za ljubljansko okrožje.

— **Slava finančne kontrole.** 1. t. m. je proslavila finančna kontrola v Beogradu svojo prvo slavo kot spominski dan, ko se je zakon o finančni kontroli razširil po vsej kraljevini.

— **Občinske volitve na Jesenicah.** Pri nedeljskih občinskih volitvah je dobila NRS 43 glasov (1 mandat), DS 199 glasov (7 mandatov), SLS 442 glasov (15 mand.), komunisti 128 glasov (4 mand.), NSS 85 glasov (3 mand.), socialisti 88 glasov (3 mandate).

— **Smrt Pašičeve sestre.** Te dni je umrla v žaječarju sestra g. Nikole Pašiča in mati našega poslanika v Bernu dr. Miljutina Jovanovića, gospa Hristosija Jonović-Jovanović.

— **Poroka.** V Ljutomeru se je poročil naš pesnik in pisatelj g. Cvetko Oolar z gđ. Angelo Karbovo, učiteljico in posestnico. Bilo srečno!

— **Smrt na kosa.** V nedeljo je nenadoma umrl, zadet od kapi, na povratku iz Rogoške Slatine v Ljubljano, upokojeni vodja mestne deške šole na Ledini Jakob Dimnik. Pokojni je bil znan naprednjak in šolnik. Mnogo je pisal v strokovne in druge liste. N. v m. p. — V soboto je umrl v Ljubljani italski konzularni delegat Umberto de Comelli, ki je bil splošno priljubljen in je šel vsakemu na roko v svojem delokrogu. N. v m. p.

— **Korupcija v prometnem ministru.** Naši klerikalci napovedujejo dan za dnevom neizprosno boj korupciji in očitajo drugim grehe, ki jih delajo njihovi ministri ne glede na to, da so v sedanjih vladi tudi še drugi prav markantni korupcionisti. Prometni minister je sedaj klerikalec dr. Sušnik, ki je s svoje strani posebej napovedal konec korupcije. Kakšen je ta boj v praksi, naj pove sledeči slučaj: Neki upokojeni polkovnik, sicer kompanjon »Balkanske banke«, je dobil brezplačno vozovnico prvega razreda za vse železniške proge v naši kraljevini. Brezplačno vozovnico je dobil na podlagi prošnje, v kateri je navedel, da potrebuje karto v svrhu »zgodovinsko-zemljepisnih študij«. Ako bi to bilo tudi res, ne bi mogel in smel dobiti te pravice, toda ta polkovnik potuje na državne stroške in opravlja bančne posle znanne Plavšičeve banke! Tako pobjlajo korupcijo klerikalni ministri!

— **Novinarski kongres** na Sušaku je radi nepredvidenih ovir odgojen na 27. in 28. t. m.

— **Vlada in upokojenci.** Državni upokojenec nam piše: Iz Beograda mi je poslal sin pismo, v katerem naznanja, da je vlada nas uboge upokojence po domače rečeno potegnila za nos in da ne more držati svoje obljube. To mu je povedal urad-

nik v finančnem ministru, ki je še pristavil, da finančni minister dr. Spaho sploh nima nobenega socialnega čuta in še manj umevanja za državne upokojence. V finančnem ministru, kjer so nedavno zelo prijazno sprejeli deputacijo upokojencev, je odrejeno, naj vladni listi pišejo o zamotanosti tega vprašanja in o dobrih namerah vlade. Ako pa se zgodi, da bi vlada vendarle vsaj deloma izpolnila svojo obljubo, se bo to zgodilo na pri-tisk z druge strani, ki ima interes na rešitvi tega vprašanja. Priporočam društvu upokojencev, ki je nedavno poslalo v naše dnevnike rožnato poročilo, naj se v bodoče ne prenašajo in naj ne zaupa preveč — Turkom, o katerih je znano, da ne znajo držati svojih obljub. — Državni upokojenec. (Da g. finančni minister ni brez vsakega socialnega čuta, dokazuje kredit 8 milijonov dinarjev za izplačilo haka begom!! Uredn.)

— **Domovinstvo državnih in bivših južnih železničarjev.** Na podlagi odloka notranjega ministristva je uslužbencem državnih železnic računati domovinstvo od dneva nastopa njih službe v oni občini, v kateri imajo svoj stalni službeni sedež. Za državne uslužbence je smatrati tudi definitivne uslužbence bivše južne železnice, ki so bili sprejeti v službo državnih železnic.

— **Sprejem Slovanov v naše državljanstvo.** Slovani, ki niso še naši državljani, pa so začasno v državnih službah, naj naslovijo svoje prošnje za sprejem v naše državljanstvo na notranje ministristvo, upravni oddelek in naj jih vložijo potom skrajnih glavarstev, oziroma mestnih magistratov. V prošnji je treba navesti dan, mesec, leto, kraj in državo rojstva, natančen datum, od kdaj živi prosilec v naši kraljevini, kakor tudi ime in rojstne podatke žene in otrok. Priložiti je treba po 2 Din kolkovane priloge: rojstne liste, poročni list, pravstveno spričevalo, dokazilo o službovanju in ženino izjavo, da s prošnjo soglaša. Prošnja je treba kolkovati s 105 Din.

— **Upokojeni oficirji** bivše avstro-ogrške vojske, ki so bili že pred osvobojenjem upokojeni in žive na ozemlju ljubljanskega vojnega okrožja, naj se osebno zglase pri ljubljanskem vojnem okrožju, soba št. 92 in naj prinesejo s seboj vse vojaške dokumente, ki so v zvezi z upokojitvijo. Oni, ki se osebno ne morejo zglasiti, naj čimprej pošljejo podatke in tozadevne dokumente, iz katerih je razviden zadnji čin, ime in priimek, točen naslov, s kolikimi službenimi leti je bil upokojen, kolika je bila zadnja letna sistematična plača v kronah in pri kateri državni blagajni prejema pokojnino.

— **Razpuščeno komunistično društvo.** Vlada je razpustila komunistično akademsko društvo »Vstajenje« v Ljubljani.

— **Za potnike na Madžarsko.** Madžarska vlada je ustanovila v naših obmejnih mestih, kjer nima svojih konzulatov, posebne konzularne urade za vidiranje potnih listov naših državljanov, ki potujejo na Madžarsko.

— **Mednarodna poštna tarifa.** S 1. oktobrom se znižajo poštno pisemske pristojbine v mednarodnem prometu za 50 odstotkov.

— **Obsevanje s kremensko svetilko.** Okrožni urad za zavarovanje delavcev v Ljubljani je v svojem ambulatoriju, Gradišče št. 2 priredil štacijo za obsevanje s kremensko svetilko. Obsevanje se vrši vsak dan od pol 11. do 12. in sicer ob ponedeljkih, sredah in petkih za moške, ob torkih, četrtkih in sobotah za ženske člane in sicer. Obsevanje je zlasti uspešno pri rahlitljivih obolenjih (angleški udarci otrok), kirurški tuberkulozi (jetiki sklepov, žlez, kože) in skrofulozi. Člani in sivojci, ki žele biti deležni tega zdravljenja, naj se zglasijo pri pristojnem uradovem zdravniku.

— **Poštna brzojavna šola.** Rok vpisa v poštno brzojavno šolo v Beogradu je podaljšan do 22. t. m. Sprejeti kandidati dobe po 800 Din mesečne stipendije. Šola traja dve leti.

— **50 odstoten popust v Krapinskih toplicah** je stopil v veljavo s 1. t. m. pri stanovanjih in kopalnicah in sicer za državne in občinske uradnike, častnike, invalide ter siromašne člane okrožnih blagajn. Pojasnila daje kopališka uprava.

Prosveta

— **Jubilej dramatika Nušića.** Srbska književna javnost proslavi v začetku oktobra šestdesetletnico znanega dramatika in pisatelja Branislava Nušića s proslavami v gledališčih in z drugimi kulturnimi prireditvami.

— **Narodna Starina.** Četrty zvezek te prvovrstne revije za zgodovino kulture in etnografije Južnih Slovanov vsebuje: Petar D. Šerović: Boka Kotorska v starom veku (s sliko); Vladoje Dukat: Iz povljesti hrvatskoga kalendara (s 17 slikami); dr. Mliovan Gavazzi: Sator-formula v Južnih Slavena; dr. Josip Matasović: Kompanija kapetana Relkovića (s sliko); Krešimir Filić: Vazraždinski muzej (s sliko); dr. Vlad. R. Petković:

Narodni muzej u Beogradu; Živko D. Petković: Gde su bile Nemanjine Reke?; dr. Stanoje Stanojević: Bračni ugovor srpske kraljice Konstance (s sliko); Emilij Laszowski: Začetak pravoslavne občine u Zagrebu; Ojuro Szabo: Zagreb nekada i Zagreb sada (sa 10 slikami); Marlijan Markovac: Bojadisanje predmeta na crno. Med publikacijami sta tudi dve recenzije dr. Nika Županića in sicer o knjigi: Karl Kramar, Die Ankunft der Germanen, Litauer und Slaven aus der Urheimat am Altai in o knjigi Viktor Lebzelter, Beiträge zur physischen Anthropologie der Balkanhalbinsel. — Uprava »Narodne Starine« je v Zagrebu, Gundulićeva ulica 48.

Iz vsega sveta

Mala antanta.

Kakor smo zadnjič poročali, se je vršil v Ljubljani sestanek državnikov Male antante, katerega glavni namen je bil sporazum glede skupnega dela na konferenci v Ženevi. O ljubljanskem sestanku je bil izdan službeni komunike, v katerem se ugotavlja, da vlada med Češkoslovaško in našo kraljevino popolno soglasje v vseh vprašanjih, o katerih se je razpravljalo pred spremembo naše vlade. — Dr. Beneš je izjavil, da vrše komunisti veliko propagando na Balkanu in v vsej Evropi.

D. Duca

O konferenci med našim zun. ministrom dr. Marinkovićem in romunskim zunanjim ministrom Ducom je bil izdan poseben komunike, ki pravi, da ni nobenega razloga spreminjati prejšnjih odločitev. — Kakor znano, se je Romunija v zadnjem času glede vprašanja bolgarske vojske kazala naklonjeno Bolgarski.

Važna pogodba z Italijo.

Te dni je bila sklenjena med našo kraljevino in Italijo važna pogodba glede naseljevanja in konzulatov. Pogodba določa, da so vse ugodnosti, ki so priznane kakoli drugi državi, priznane tudi naši kraljevini oziroma Italiji. Državljan obeh držav se morejo naseliti na ozemlju druge države brez vsakega posebnega dovoljenja ter izvrševati svoj poklic. Samo poklici, ki so pridržani lastnim državljanom, niso dostopni tujim državljanom. Obe državi moreta ustanoviti svoje konzulate v vseh mestih, kjer imajo druge države svoje konzulate. Ta pogodba pa se ne tiče pravic in koristi, izvirajočih iz že sklenjenih drugih pogodb.

Nemški parlament sprejel londonski dogovor.

Po dolgih in mučnih debatah in po zagrožitvi, da bo parlament razpuščen, je končno Reichstag sprejel Dawesov načrt z veliko večino. Repara-cijski odbor je ugotovil sprejem londonskega dogovora po nemškem parlamentu, in je londonski dogovor takoj stopil v veljavo. Nemčija dobi brez odloga sklenjene kredite. Ameriško posojilo za Nemčijo bo razpisano že v prihodnjih tednih. V smislu dogovora bo francoska vlada izdala nalog za vojaško in gospodarsko izpraznitev poruhrskega ozemlja.

Društvo narodov.

1. t. m. se je slovesno otvorilo peto zasedanje sveta Društva narodov. Belgijski zun. minister Hymans je med drugim ugotovil, da je ustanovitev mednarodnega razsodišča eno največjih del Društva narodov, katere zasluga je tudi obnova Avstrije in finančna stabilizacija Madžarske. Ena glavnih nalog Društva narodov je splošna razoro-žitost. Za predsednika zasedanja je bil izvoljen švicarski predsednik Motta. Na zasedanju je zastopanih 34 držav, ki so članice Društva narodov. Naša delegacija je nastanjena skupno z angleško.

Dopisi

d Z Jesenic nam pišejo: Medtem ko obratuje tvornica na Javorniku in na Dobravi v neomejenem obsegu, je uprava tukajšnje tvornice odslavila že večje število delavcev. Zadnja leta je imela naša tvornica dosti naročil, zlasti za jeklene zvonove in pa žeblice se je jako dosti razposiljalo. Ker ni prišlo v poslednjih mesecih nobenih naročil za zvonove in ima podjetje še ogromno množino žeblice, a je povpraševanje po njih močno ponehalo, je uprava primorana, da omejuje obratovanje in reducira število delavcev, kar povzroča velike skrbi v delavskih družinah, katere nimajo pedit svoje zemlje in žive samo od svojega dela v tvornici. Želeti bi bilo, da bi se že skoraj upostavilo normalno obratovanje in bi odpušteni delavci zopet prišli do zaslužka in kruha. — Kar je Lemež oznanjal našim delavcem komunistovski evangelij, so se pričeli med njimi spori in prepiri, tako da je vse razdvojeno. Lepo harmonijo, ki je vladala prej med njimi, so končali krivi Lemeževi nauki. Ta človek nam je prinesel res samo nesrečo. — Kako je naše ljudstvo ukažljivo, pričča obilen obisk večernih učnih tečajev. V njih si videl delavce vsake starosti od 20. do 60. leta. Pa kako redni obiski vam je bil to. Pohvalno moramo omeniti tudi vrle učitelje, ki so iz same vneme do izobrazbe naših ljudi, torej brezplačno, vršili pouk. Lahko si mislite, da so odrasli in priletni učenci z veliko večjim zanimanjem sledili predavanjem kakor neresni šolarčki. Uspeh prostih učnih tečajev je lep in je želeli, da bi se taki učni tečaji vršili v velikem številu po celi Sloveniji.

d Kranj. V soboto 6. t. m. priredil Kolo jugoslovenskih sester v prostorih Narodnega doma umetniški večer v prid poplavljenim kranjskega okraja. Po končanem umetniškem sporedu se vrši družabna zabava z najrazličnejšimi privlačnostmi. Z ozirom na dobrodelni namen prireditve je pričakovati številne udeležbe. — Tukajšnja davčna oblast je zelo natančna in se strogo drži predpisov glede dohodnine in osebnega davka. Zato zasluži pač priznanje — toda gotovo ne s strani naših trgovcev, obrtnikov in drugih, ki ji upravičeno očitajo, da se prav nič ne ozira na sedanje težke gospodarske razmere. Marsikdo se bo moral zadovoljiti, zlasti oni obrtniki in trgovci, ki takorekoč v sedanjem času komaj životarijo, da izpolni težko dolžnost, ki mu jo je naprtila davčna oblast. Naše prepričanje je, da je v interesu države same, ako se davki ne povišujejo gospodarskim razmeram primerno.

d Iz Polhovega gradca: Vojaška uprava nam je napravila veliko uslugo, da nam je poslala večje število vojakov, ki so pomagali ljudem, kjer je bilo najbolj potrebno. Most, čez katerega drži cesta iz Pristave v Polhov gradec, je za silo zgrajen, da lahko hodimo in vozimo čezeni. Prostovoljnih prispevkov se je precej nabralo, ali kaj bo vse to proti ogromni škodi, ki jo trpimo. Da si želimo, zlasti, kar nas je hudo prizadelo, izdatne državne podpore, je umevno samo ob sebi. Vojaški upravi in vsem, ki so nam izkazali na ta ali oni način svoje sočutje, naša najlepša zahvala!

Gospodarstvo

Vlada uničuje avtonomno gospodarsko organizacijo slovenskih kmetov.

Vlada »reda, zakona in pravice« je na zahtevo klerikalne stranke odstavila pri »Kmetijski družbi« komisarja g. Zupnika in imenovala na njegovo mesto klerikalca prof. Jarca. S tem aktom je vlada sankcionirala v »Kmetijski družbi« korupcijo klerikalne stranke, ki je že lani pričela z odvratnimi sredstvi zanašati strankarsko politiko v to nepolitično gospodarsko organizacijo slovenskega kmečkega ljudstva.

Naši javnosti je znano nečedno postopanje takratnega družbinega podpredsednika prof. Jarca, ki se je hotel s silo polastiti družbe in ki je po smrti predsednika Pirca izvršil razne nepravilne sklepe. Vlada je postavila svojega komisarja, glavni odbor pa je vložil pritožbo na Državni svet. Klerikalci so med tem na zvit način dosegli, da je vlada dovolila komisarju, naj pripravi občni zbor, za katerega so klerikalci nameravali prigrabit trumo novih članov s pomočjo denarnih sredstev, kar se jim je pa ponesrečilo.

Ko je prišlo do Davidovičeve vlade, so klerikalci dosegli, da je notranje ministrstvo, ki je seveda popolnoma nepoučeno, ugodilo njihovim željam po podjarmljenju »Kmetijske družbe«, kateri preti sedaj strankarska korupcija onih ljudi, ki poznajo le svoje koritarje in slepe pristaše.

Upamo, da se bo ta zadeva končno vendar le rešila v korist stanovsko-gospodarskih interesov našega kmeta, saj vlada ni večna!

d Na Vlnici v Beli Krajini so bile občinske volitve, kjer so dobili večino klerikalci in radicevci, ki so ljuto nasprotovali radikalskemu pokretu. S tem so si najbolj »osigurali« žel. progo Črnomelj-Vinica-Ogulini? Kogar hoče Bog zatreči, temu najprej pamet vzame!

d Žužemberk. Silna nevihta z debelo točo je uničila v torek 26. avgusta skoraj vse poljske pridelke v naši okolici. Največ je trpela ajda in otava, potem pa vinogradi in sadno drevje. Ljudje se ne spominjajo še tako debele toče, katere zrno so bila po nekaterih vaseh debelejša od orehrov. Kmetje so obupani, zlasti oni, ki so trpeli veliko škodo že v poletju. Klerikalni agitatorji sicer tolažijo bedno ljudstvo, češ da bodo klerikalni poslanci izposlovali državno pomoč, toda upanja ni mnogo, ker porabijo klerikalni ministri mnogo državnega denarja za razne izlete in potovanja, ki so koristna le njihovim žepom.

d Košanjevica. Naše sokolsko društvo je zopet pričelo z javnimi prireditvami, kar je treba pozdraviti iz srca. Javni sokolski nastopi, pri katerih naj bi sodelovala vsa bratska društva iz okolice, bodo brezdvomno mnogo pripomogli k poglobitvi državne misli in k boljšemu medsebojnemu spoznavanju naprednih in nacionalnih elementov. Sokolska prireditve je uspela dobro v vsakem oziru. (Ostalega poročila radi zastarelosti ne moremo priobčiti. Op. uredn.)

d Laško. Naši trgovski krogi se zelo zanimajo, kako bo vlada rešila prošnjo tukajšnjega županstva za dovolitev novih sejmov, kar bi bilo na vsak način le v korist našega trga in kmetov samih. Ali bi ne kazalo, da županstvo urgira rešitev tozadevne prošnje?

d Iz Ljutomer: V dogledni bodočnosti bo mo spolen po železni cesti z Ormožem in Mursko Soboto. Z Ormožem smo takorekoč že, a proga do Murske Sobotice bo tudi kmalu dograjena. Da se silno veselimo novih železniških zvez, je jasno ko beli dan. Z obema bo občinstvu jako ustrezno, zlasti še trgovcem in obrtnikom, saj je vendar transport po železnici vse kaj drugega, kakor pa z vozom, ki ga vleče par konj ali volov. Zveze z Mursko Soboto se vrlo veselo družine, ki imajo svoje otroke v celjski ali mariborski gimnaziji, kjer stane hrana in stanovanje lepe tisočake na leto. V bodoče se bo naša srednješolska mladina vozila jutraj v Mursko Soboto, zvečer pa domov, s čimer se bodo znatno zmanjšali stroški za stanovanje in hrano, kar bo posebno prav prišlo državnim nameščencem in sploh neimovnim družinam. — Prvi poljski pridelki so bili bogati, sena je bilo tudi dosti, zdaj nam pa dež preveč nagaja. Toplih solčnih dni si želimo posebno za trto, koruzo, ajdo in proso. Če bi se že skoraj vreme ustanovilo, bi se pridelki splošno izboljšali in povečali, sicer pa nam ne bo jesen dosti dala. — Ljutomer kaže bolj in bolj slovensko lice. O svoje dni zagrizenem nemškem gnezdu ni več sledu, česar mora biti vsak zaveden Slovenec od srca vesel. Vseposod se pozna, da živimo v slovanski državi.

Naše poljedelstvo.

Na kongresu trgovinskih in obrtnih zbornic v Beogradu je podal načelnik poljedelskega ministrstva sledeče poročilo:

Pšenica je letos nekoliko slabša. Lani je bilo posejanih 1.623.982 ha, letos pa 1.688.337 ha. Celokupna žetev pšenice bo znašala vsled elementarnih katastrof okoli 14.500.000 stotov, dočim je znašala lani 16.620.147 stotov. Po kritju domačih potrebščin ostane za izvoz 15.000 vagonov pšenice.

Pridelek rži bo znašal okoli 1.400.000 stotov. Za izvoz jo ostane 14.000 vagonov.

Ječmena se bo pridelalo okoli 3 milijone stotov. Za izvoz ostane ječmena 166 vagonov.

Pridelek ovsca bo znašal 12.832.378 stotov. Ovsca je bilo letos več posejanega nego lani. Za izvoz ga ostane 7000 vagonov.

Pridelek koruze je izboren in bo letošnja letina ena najboljših. S koruzo je zasejane 1.800.000 hektarov. Pridelalo se je bo okoli 27 milijonov stotov. Za izvoz ostane 20.200 vagonov.

Sladkorne pese se bo letos pridelalo dvakrat toliko kot lani, t. j. 8.800.000 stotov. Produkcija sladkorja bo znašala 924.000 stotov. Po kritju domačih potrebščin (7200 vagonov) ostane za izvoz okoli 2000 vagonov sladkorja.

Poročila o sadju in grozdju so nepovoljna. Sadje je edino v Sloveniji dobro obrodilo. Vsled neprestanega deževnega vremena bo vino splošno slabo.

g Seno. Po poročilih poljedelskega ministrstva bo letos sena mnogo več nego lani.

g Uspehi letošnjega Ljubljanskega velesejma so zadovoljivi. Razstavilo je 726 tvrdk, od teh 148 inozemskih. K razstavljanju so bile pripuščene samo one inozemske tvrdke, ki proizvajajo predmete, ki jih ne producira naša industrija. Iz Slovenije je razstavilo 423 tvrdk, iz Hrvatske in Slavonije 112, iz Srbije pa 40. Francija je bila zastopana z 38 razstavljalci, Češkoslovaška z 28, Avstrija s 24, Italija s 23, Nemčija s 13, Belgija z 10, Amerika s 6, Anglija s 5 in Svica z enim razstavljalcem. Zelo dober je bil uspeh v kemični industriji, stavlbarstvu in kozmetiki. Povoljen je bil uspeh v železni in jekleni industriji, nadalje v industriji kovinskih izdelkov, poljedelskih strojev, avtomobilov, v elektrotehniki, v papirni industriji, lesni, usnjarski in tekstilni industriji, v klobučarstvu in industriji živil. Velesejem je obiskalo približno 140.000 oseb.

g Proga Užice—Vardiste. 30. avgusta je bila na svečan način izročena promet železniška proga Užice—Vardiste.

g Proga Niš—Prokuplje. Gradba te železniške proge je dana tehničnemu podjetju Rekord. Ta proga se bo podaljšala preko Prištine do Prizrena in končno do Jadrana po trasi, ki je bila izvršena že pred vojno.

g Carinarnica na Rakeku. Mesto odpravljene glavne carinarnice v Logatcu se je osnovala carinarnica na Rakeku z oddelki v Logatcu, Kalcah, Hotederšici, Otoku in Kozaricah.

g Sadlarska razstava se vrši v Smartnem ob Paki od 5.—8. oktobra t. l. Slavnostna otvoritev je v nedeljo 5. oktobra.

g Poljedelska razstava v Jagodini se vrši od 27. do 29. t. m. Razstave se udeležijo razni gospodarski krogi.

g IX. praški veliki sejem bo letos odprt 21. t. m. Za časa sejma se vršijo razna strokovna predavanja in strokovni kongresi. Podrobne informacije daje češkoslovaški generalni konzulat v Ljubljani.

g Tekstilno šolo v Skoplju namerava v kratkem otvoriti ministrstvo za trgovino in industrijo. g Za kmetijsko šolo v Bitolju je vlada odobrila kredit v znesku pol milijona dinarjev.

REMINGTON

Mod.
12.

Brezslisni
ameri-
kanski
pisalni
stroj.

FRANC BAR, LISBLJANA
CANKARJEVO NABREZJE 5. TEL. 407

Bogata zaloga vseh v to stroko spadajočih potrebščin.

O B L E K E N A
O B R O K E
MESTNI TRG 5
O. B. ERNATOVIČ

Poravnajte naročnino!

g Vinska letina. Iz Banata poročajo o hitrem porastu cen tamošnjemu vinu. V Banatu se bo letos pridelalo okoli 40 odstotkov manj nego lani. Kakovost vina je odvisna od vremena v tekočem mesecu, ne bo se pa mnogo popravila, ker se na grozdih opaža gniloba. Vsled slabega vremena in ker so se zaloge laiskega letnika zelo zmanjšale so se cene povišale in se plačuje že sedaj za 11-odstotno vino 6 Din, za 9 odstotno 5.50 in za črno 11 odstotno 5 Din za liter. Letina v Banatu bo gotovo vplivala tudi na naša dolonjska in štajerska vina, katerih cena bo še trdnješa.

g Izvoz vina. V poljedelskem ministrstvu se vrši 14. t. m. anketa za izvoz vina. Ankete se udeleži tudi zastopnik prometnega ministrstva.

g Preseljevanje trgovinskih in industrijskih podjetij. Ministrstvo za trgovino in industrijo je odredilo, da se v bodoče dovoljuje preselitev podjetij iz ene pokrajine v drugo samo tedaj, ako živi lastnik podjetja v dotični pokrajini.

g Jesenski živinski in kramarski sejem v Čermošnicah pri Semiču se vrši od letos naprej 12. in ne več 29. septembra.

g Uradni kurz tujih valut za mesec september: napoleon 300 Din, turška zlata lira 340, angleški funt 360, dolar 80, sto francoskih frankov 430, sto švicarskih frankov 1500, sto drahem 148, sto italijanski lir 356, sto češkoslovaških kron 240, sto madžarskih kron 0.105, sto španskih pezeta 1100, sto holandskih goldinarjev 3100, sto danskih kron 1320, sto avstrijskih kron 0.113, sto belgijskih frankov 397, poljski zlat 15.50, nemška zlata marka 19 Din.

g Živinski trg v Ljubljani (dne 29. avgusta, cene v Din za kg žive teže): voli debeli 13-14, voli za vprego 12.50-13.50, biki debeli težji 14 do 14.50, biki rejani, lažji 12.50-13, krave rejane 10.75-12.50, krave klobasarice 7.50-8.50, teleta težja debela 20-21, teleta lažja 18.50-19.25, teleta zaklana 23.25-25, prašiči peršutarji 19-20, prašiči debeli 20.25-21.50, prašiči zaklani 24.50 do 25.75. V kupčiji s prašiči je opaziti malo zboljšanje cen.

g Umetna gnojila: rudninski superfosfat Din 120, kostni superfosfat Din 190, kajnit 12-14 odstoten Din 80, kalijeva sol 40-42 odstotna Din 160 pri odjemu posameznih vreč. Tomaževa žlindra 17-18 odstotna pri odjemu celega vagona Din 140 franko Ljubljana.

g Hmeljska letina bo znašala v Sloveniji na podlagi cenitve žalskega hmeljarskega društva okoli 10.000 stotov.

g Naš izvoz v Italijo. V prvih šestih mesecih tega leta se je izvozilo iz naše države v Italijo za 1 milijardo 308 milijonov 353.820 dinarjev. Največ smo izvozili gradbenega lesa in sicer za 607.4 milijonov, lesa za kurjavo za 33.8 milijonov, žive živine za 132.7 milijonov in konjev za 5417 milijonov dinarjev.

g Izvoz žita v Italijo je do konca tega leta prost državne carine.

g Davka na poslovni promet se je plačalo v naši državi meseca maja 14 milijonov 260.262 Din 80 par, in sicer so plačale: Hrvatska in Slavonija 4.082.768 Din 60 par, Bosna in Hercegovina 1 mil. 111.249 Din, Vojvodina 2.228.182 Din 51 par, Slovenija 3.570.578 Din 78 par, Dalmacija 780.124 Din 61 par, Srbija in Crnagora 1.591.337 Din 12 par.

g Češkoslovaškega sladkorja se je lani uvozilo v našo državo za 10 milijonov 405.000 češkoslovaških kron.

g Jaje se je izvozilo iz naše države v mesecu juliju za 58.3 milijone dinarjev in sicer v Švico 26.9 milijona, v Avstrijo 11.7 milijona in v Italijo 7.4 milijona.

g Izuševanje v Sremu. Generalno vodno ravnanje je izdelalo načrt za izsuševanje močvirja v Sremu in Mačvi. Delo se prične še to jesen.

g Krompir v Južni Srbiji. Po podatkih poljedelskega ministrstva bo znašal letošnji pridelek krompirja v Južni Srbiji okoli pet milijonov kg, kar zadostuje za kritje potreb tamošnjega prebivalstva.

g Asfalt v Crnigori. V okolici Ulčinja so našli strokovnjaki bogata ležišča asfalta.

g Pridelek bombaža v naši državi se računa letos na 1120 ton, t. j. za 20 odstotkov več nego lani. Največ bombaža se izvažajo iz južnih krajev na Grško.

g Produkcija sviljenih kokonov v naši državi se je letos povečala v Gjevgljeli za 50-60 odstotkov, drugod pa za 10 do 15 odstotkov. Kvaliteta je zelo dobra. Za izvoz preostaja 300.000 kg sviljenih kokonov.

Lastnik: Konzorcij »Rad. Glasnika«.

Urednik: Ivan Podržaj.

Odg. urednik: Ivo Klisovec.

Tiska »Zvezna tiskarna«.

Sirite naš list!

Vsak član Narodne radikalne stranke čita in naroči „Radikalni Glasnik!“

Originalne (prave)

potrebščine (fixat, preservat itd.) za

„Opalograph“

kakor tudi kompletne aparate dobite

samo

pri Lud. Baraga, Ljubljana, Selenburgova ulica 6/I.

Kar ne veš, vprašaj

Univerzalni Informativni Biro

„ARGUS“

Knez Mihallova ulica 35. — Tel. 6.—25.

BEOGRAD

(Pasaž Akademije Nauka).

Popolnoma varno naložite denar v Ljubljansko posojilnico

R. Z. Z O. Z.

ki posluje v novo preurejenih prostorih
Mestni trg 6 v Ljubljani Mestni trg 6

Vloge na hranilne knjižice in tekoči račun

obrestuje najugodnejše
ter jih izplačuje takoj brez odpovedi.

Večje vloge z odpovednim rokom obrestuje po dogovoru. Posojila daje le proti popolni varnosti proti vknjižbi na hiše in posestva ter proti poroštvo. Daje tudi trgovske kredite ter sprejema v inkaso fakture in cesije terjatev.